

Orlovsrapport.

Lene Friislund, højskolelærer på Ry Højskole
Orlov til at udvikle og perspektivere faget Hot Skrot

Intro

"Tidligere var udfordringen ved affald at man skulle skaffe det af vejen på en måde, der sikrede at det ikke gjorde skade her hos os, ikke gjorde skade på miljøet og ikke var en belastning for fremtiden. Nu er udfordringen ved affald, at vi nok skal fjerne det, men skal gøre det på en måde, der sikrer at vi ikke mister de ressourcer det indeholder.....Vi skal fokusere på at ibrugtage affald og på de muligheder, det giver, når vi ibrugtager affald. Vi skal handle som om det er godt, at der findes affald. Vi skal ikke bortskaffe, men bruge. Det betyder at vi skal til at forbruge på en anden måde. Vi skal til at bruge bedre."

Tor Nørretranders , "afskaf affald".

Det skønne ved brugte og kasserede ting er at de hver især bringer en historie med sig. En historie fra et tidligere liv, det kan være i form af en klat maling, et rustent søm, affarvning eller opløsning. Historier, jeg mener har en værdi i forhold til at indgå i noget nyt. Alle ting har en form, selv affald, og undertiden kan man først se formen når den er løsrevet af sin oprindelighed. At øve sig i at få øje på form og værdi er for mig som at gå på skattejagt.

Baggrund

På baggrund af mine erfaringer og overvejelser med affald startede jeg for 5 år siden faget Hot Skrot på Ry Højskole.

Tiden har arbejdet for faget og nu går det stærkt med initiativer der har med affald at gøre. Vi har nemlig opdaget, udvundet og opfundet i så mange år at vi nu er ved at kunne se bunden af tønderne. Til gengæld ejer hver vestlig verdensborger hvad der svarer til ca. 250 kg kobber hver i husholdningsapparater, ledninger, maskiner og jernbanenet. En del af disse ting bliver smidt ud, eller gjorde. For det er ved at gå op for os at minerne over jorden er vigtigere end dem under. Denne opdagelse har skabt en ny industri, der er et virvar af organisationer, firmaer, arkitekter, designere og kunstnere, der har taget de nye kendsgerninger til sig og som arbejder målrettet på at skabe ideer, værker eller manualer til konkrete tiltag der sikrer en respekt for og en udnyttelse af de ressourcer vi ellers ville smide i affaldsdyngerne.

Meget tyder på *Tor Nørretranders* får ret, og derfor træder Hot skrot på Ry Højskole i karakter som både design, debat og dannelsesfag.

Indhold i orlov

Jeg har brugt min orlov til at undersøge nogle af disse designeres, kunstneres, organisationers, arkitekters og iværksætteres forhold og ideer til udnyttelsen af og bearbejdningen af affald. Dels på det praktiske og konkrete plan dels på det teoretiske og perspektiverende plan.

Jeg har fået en god indsigt i hvad der rør sig, både inden for arkitektur og design og det har grebet om sig og har ført mig ind i begreber som Co2 fodspor, bæredygtighed, , upcycling, micro living, øko-effektivitet og stofskiftesystemer.

Jeg har på værkstedet arbejdet med traditionelle forarbejdningsmetoder men med affaldsprodukter som materiale og hentet ny inspiration i form af kurser i løbbinding og tybrindbinding samt samtaler og møder med diverse kunstnere og designere.

Jeg har desuden i samarbejde med vores pedel og Renosyd fået skabt en affaldssortering på elevgangene og i faglokalerne på Ry Højskole.

Opbygning af orloven

11 ugers research, møder, kursus, seminar, praktisk arbejde med affald, opbygning af blog, planlægning af studietur til USA.

5 ugers studietur til USA

De 11 uger har været brugt på følgende måde:

2 uger med løbbinding, samarbejdspartner og inspirator Anne Birgitte Beyer . kursus og efterfølgende fordybelse i teknikken.

Løbbinding og tybrindbinding er to gamle kulturteknikker der opstod samtidig med bondens behov for at opbevare afgrøder. Der er gennem tiderne brugt mange forskellige materialer til teknikkerne, men det oprindelige materiale bestod i et affaldsprodukt fra marken, nemlig halmstrå.

Til løbbinding har jeg prøvet at bruge gamle lagner, VHS bånd, kasseret snor og reb. Til Tybrind binding som er en åben binding har jeg arbejdet med ødelagte festival telte. Det fungerer godt og kan bruges til at lave tasker, kurve og evt. Større emner som hængekøjer og sækkestole.

Begge teknikker er meget tidskrævende til gengæld får man et meget holdbart produkt ud af anstrengelserne.

1 uge med gamle glas. Samarbejdspartnere og inspiratorer Gitte Helle og Maren kanzler.

Ideen var at gøre hvert vinglas til et personligt og det forestillede jeg mig gjort ved at banke glasfodderne af for derefter at sætte nye på. Det lyder umiddelbart ikke så tidskrævende, til gengæld var det en stor udfordring at få det til at fungere som et godt design.

Til sparring har jeg brugt Gitte Helle der er indehaver af Containerjuvelen i København. Vi har arbejdet med den udfordring det er at sætte flere skrot-dele sammen. Gennem det arbejde er jeg blevet opmærksom på hvor meget skrot der kræves og hvorfor Gitte har kassevis af affald liggende fremme.

Det er nemt at lime to stykker sammen men at få det til at blive en helhed der stadig bærer på forskellige historier, det er en kunst. Det kræver en skarphed som jeg fortsat vil træne og som jeg vil hjælpe eleverne med at bruge så det de får med sig hjem er noget de kan leve med længe. Øvelsen med glassene har givet mig en masse erfaring som jeg kan bruge uanset hvilke stykker affald der skal sættes sammen.

3 uger med sokker, t-shirts, VHS bånd, gamle bøger og dåser. I faget Hot Skrot er det nogen gange en udfordring at få samlet nok brugbart affald på så kort tid et højskoleophold

varer. Derfor har jeg i denne periode taget udgangspunkt i nogle af de ting jeg selv smider i affaldskurven jævnligt.

Af de udtjente sokker og strømpebukser har jeg syet dyr; en blæksprutte et par aber og en hund.

VHS bånd har den kæmpe fordel at de er vundet fint op som et garnnøgle. Derfor ar det også teknikker som hækling og strik det først appellerer til hos mig. Jeg har hæklet enkle brugsting som tasker og net, men ser sjove muligheder i freestyle arbejde med båndene.

T shirts er med en saks blevet klippet dels til muleposer men også til regulært garn, der efterfølgende kan bruges til traditionelle håndværk som strik og hæk men også løbbinding og større installations projekter.

3 uger med indsamling af plastaffald samt afstøbninger af plastaffald. Jeg har samlet låg, rør, bøtter og flere ubestemmelige dele, gjort dem rene og lavet gipsafstøbninger af dem. Derefter har jeg lavet porcelænsstøbninger af delene og sat dem sammen på helt nye måder. Resultatet af mit arbejde er blevet skrotstager/vaser i porcelæn.

Det forskellige slidte plastaffald gennemgår en stor visuel forandring fra miljøsvineri til nye porcelænsværker og derfor er det fra nu af en helt anden oplevelse f.eks. at gå langs vandet. Det er for det første blevet en jagt efter former og strukturer, men også en jagt efter eventyr og historier.

Havene bærer affald fra fjerne egne og hver især bringer de ufortalte historier med sig. Hvem havde den sidst i hånden? Hvad har den været en del af? Savnes den? Eller har den tilhørt en der savnes?

1 uges planlægning og research af studietur til USA

1 uges opbygning af hjemmeside/blog. Fotos af mit og andres arbejde samt præsentation af div. Kunstnere/designere og organisationer der arbejder med bæredygtighed.

Under orloven har jeg deltaget i følgende aktiviteter:

Århus sustainability festival, godsbanen

Møde med Art epi, green performing city

Foredrag med Michael Baumgart, grundlægger af cradle to cradle

Foredrag med Jørgen Steen Nielsen, journalist og forfatter til bogen omstilling nu

Foredrag med Søren Hermansen, samsø energiakademi

Møde med arkitekt Jesper Danø, bæredygtigt byggeri

Foredrag med Michel Smith fra Sustainable Danceclub, Rotterdam

Samt læst følgende udvalgte artikler og bøger:

Cradle to Cradle, rigdom og vækst uden affald, Braungart og McDonough

Afskaf affald, Tor Nørtranders

Omstilling nu, Jørgen Steen Nielsen

Upcycling, samvirke

TED talk m. Niels Peter Flindt, Micro living

TED talk m. Jeremy meyer, kunstner

Liste over kunstnere/designere jeg har mødt eller er blevet inspireret af:

Anne Birgitte Beyer
Gitte Helle, containerjuvelen
Maren Kanzler
Kirsten Sonne
Anette Holdensen
Knapart.dk
Re:something, Dk
We:Re, Dk
TerraCycle, New Jersey
Stadtfund, Berlin
Recyclart, Bruxelles
Dan Jones, Californien
Tom Kabat, Californien
Jeremy Meyer, Californien
Swab-O-Rama-Rama, Californien

Studietur til USA

Ruten rundt i bl.a. staterne Californien, New Mexico og Arizona blev planlagt efter tre destinationer, der hver især ville bidrage til både at inspirere mig i det faglige felt, men i høj grad også til en perspektivering af faget

Makerfaire i San Mateo, Californien er en årlig begivenhed der løber over en weekend i maj. Det er en blanding af en messe og et marked. Man skal prøve at forestille sig flere hundrede mennesker der møder op med et eller andet produkt de selv har lavet eller opfundet. Deraf navnet "Maker". Ca. 30.000 mennesker valfarter til denne begivenhed der er en indsprøjtning af fantasi, energi og gå-på-mod. En betydelig del af markedet handlede om genbrug og det var meget inspirerende at gå rundt og tale med deltagerne eller selv at deltage i forskellige workshops.

Særligt inspirerende for mig var området med forskellige cykler lavet af genbrugsmaterialer Pap-bygger området samt Swab-o-Rama-Ramas design telt. (en amerikansk organisation der bruger designere til at hjælpe folk med at genbruge tekstil)

Earthships i Taos, New Mexico er et bæredygtigt byggekoncept der under ledelse af arkitekt Michael Reynolds er udviklet siden 70'erne. I ørkenen ved Taos ligger et helt samfund bestående af disse mærkelige bygninger der skyder sig op af sandet og ligner en blanding af Starwars og Gaudi. "The Visitorcenter" er fyldt med informationer og planer der gennemgår de ret komplicerede systemer der får huset til kun at koste 600 kr. om året i drift. Samtidig er centret også et Earthship så man med egne øjne kan se systemerne i praksis. Mens vi besøgte stedet var yderligere to huse under opbygning og vi havde derfor mulighed for at se skelettet der er bygget af gamle bildæk, tomme dåser og flaske, affald der bruges som konstruktions- og isolationsmateriale. Husene er desuden selvforsynende med energi og vand, og i hvert hus er et integreret drivhus hvor der året rundt kan høstes forskellige afgrøder.

Arcosanti ligger lidt nord for Phoenix i staten Arizona og er som Earthship et bud på en alternativ livsstil. Her er det dog i større grad byen og det sociale liv der er i centrum. Manden bag ideerne i Arcosanti er Paolo Soleri, en nylig afdød italiensk arkitekt der satte

spørgsmålstegn ved vores måde at indrette byer på. Han mente at byer er indrettet på bilens præmisser og satte sig for at tegne og bygge bysamfund der satte mennesket i fokus. Byer med ca. 5000 indbyggere der bor så de i gå/cykelfasthed kan komme rundt til det de har brug for, hjulpet af rullende fortove og rullende trapper. Han skabte et arkitektonisk begreb, Arcologi der er en sammentrækning af økologi og arkitektur for udover det sociale liv var det vigtigt for ham at de systemer mennesker bygger op hviler i sig selv og ikke belaster naturen. Hans "forsøgs-station" er Arcosanti hvor der i dag bor ca. 100 mennesker, halvdelen af dem unge mennesker fra store dele af verden der opholder sig i kortere tid, enten som praktikanter eller arbejdere.

Ud over en masse små indput og ideer vil jeg nævne yderligere to highlights fra turen. Hjemmefra havde jeg aftalt et møde med Tom Kabat, cykeldesigner fra woodenbikes. En sjov herre der, som han sagde, fandt alt han havde brug for i affaldsdynger og containere. Det er der blevet en masse sjove og utraditionelle cykler ud af, nogle lettere at cykle på end andre... Jeg så Watts Towers i Los Angeles der er et værk fra 30erne af en italiensk indvandrer, Simon Rodnia Watts. Tårnene er lavet af gammelt jern, mørtel og et utal af potteskår, gamle fliser og andet materiale han har kunnet få limet ind i cementen. De har sådan set ingen funktion, men står der bare, indhegnet i et boligområde som et vidnesbyrd om at man ikke nødvendigvis skal forklare hvorfor, men bare kaste sig ud i det! Under hele turen havde jeg også rig lejlighed til at undersøge hvor forskellig affaldssorteringen (eller mangel på samme) foregår i de i alt 6 stater jeg var i. Hvor San Francisco topper med en genbrugs sortering på 80%.

Har orloven levet op til målsætningen?

Med den nye tidsvarende viden og erfaring jeg har tilegnet mig i de forløbne 4 måneder kan jeg udvikle Hot Skrot på det praktiske, det teoretiske og det dannelsesmæssige område indenfor

Ide og design

Materiale valg

Perspektiv/dannelse

Sammenhæng mellem dig, gruppen, skolen, lokalsamfundet og verden

Via kontakter jeg har etableret både i Danmark, men også i udlandet, kan jeg følge udviklingen af feltet både lokalt og globalt.

Jeg ser det som en tydelig og nødvendig udfordring for en højskole at tage del i udviklingen i retning af et bæredygtigt samfund og Hot Skrot faget som det handlende og eksperimenterende der bevæger sig fra den enkelte person over i det globale. På den måde kan vi tænke med og give værktøjer og inspiration til en ny livsstil.

Efter min hjemkomst har jeg fået mulighed for at gå ind i arbejdet med at få 1000 unge på højskole i Danmark, hvor de sammen skal diskutere og arbejde med bæredygtighed. Projektet, G9-Global Youth Summit, et samarbejde med 12 højskoler, er i sin spæde start. Jeg ser det som en direkte forlængelse af min orlov og glæder mig til at bruge den viden og de ideer jeg har tilegnet mig på noget så konkret.

Ud over denne rapport vedlægger jeg et link til en nyoprettet hjemmeside/blog; www.skrotspot.dk. (den går efter planen i luften d. 1 juli) Den er udarbejdet med det formål at formidle den research jeg har lavet under min orlov. Den er et resultat af de emner jeg personligt har udvalgt gennem de sidste 4 mdr., men er også tænkt som et levende sted der efterfølgende udvikler sig bl.a. gennem fotos, artikler og links fra mig og kommende” Hot Skrot generationer” på Ry Højskole.

Ligeledes er den tænkt som et sted hvor man kan finde inspiration til at genbruge affald eller få ideer til hvordan man på anden vis kan indgå i arbejdet med bæredygtighed og dermed et nyt værdibillede.

Lene Friislund